

A detailed topographic map of a mountainous region, likely the Štramberk area, showing contour lines, peaks, and valleys. The map is rendered in grayscale with varying shades of gray to indicate elevation. The terrain is rugged with many small peaks and deep valleys.

Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava

Fakulta stavební

Katedra architektury

DIPLOMOVÁ PRÁCE

ŠTRAMBERK V KOTOUČI, PRÁCE A REKREACE

ŠTRAMBERK IN KOTOUČ, WORK AND RECREATION

A – TEORETICKÁ ČÁST

Studentka: Bc. Hana Nováčková

Vedoucí diplomové práce: Ing. arch. Tomáš Bindr

Ostrava 2015

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Hana Nováčková**
Studijní program: N3502 Architektura a stavitelství
Studijní obor: 3501T011 Architektura a stavitelství
Téma: **Štramberk v Kotouči, práce a rekreace**
Štramberk in Kotouč, work and recreation

Zásady pro vypracování:

Teoretická část: **Štramberk a Kotouč**

Stabilita a vitalita; Štramberk - stav a historie; Endogenní stabilizace a udržitelnosti sídla - práce, kultura, rekreace; Kotouč a jeho využitelnost; Regenerace, re-kultivace a re-kreace narušené krajiny a města. Předpokládané změny socioekonomické, sociokulturní i strukturální a jejich dopad na urbánní systém, strukturu, obraz města a jeho kvalitu a atraktivitu a výsledně udržitelnost; Vliv tradice (historie) a změn společenských či strukturálních na stav a perspektivu komunity a urbánní struktury; Vliv kultury na stabilizaci, práce a turismu na dynamizaci života komunity, posílení soběstačnosti, kulturní a kreativní dimenze města a jeho sociokulturní a socioekonomické ukotvení v nové skutečnosti.

Praktická část: **Štramberk v Kotouči, práce a rekreace**

Regenerace, re-kultivace, re-kreace; Asimilace industriálních intervencí po ukončení těžby vápence.

Rozsah: Analýza stavu, možností a předpokladů; Program; Urbanistická případová studie a architektonický návrh reprezentativních objektů a prostorů.

Obsah:

1. Elaborát (teoretická a praktická část, fyzický + CD)
2. Model
3. Postery základní (2ks) a postery doplňující pro obhajobu
4. Prezentace PPT

a/ Teoretická část

- text dle zadání vč. potřebných ilustrací
- bibliografie

b/ Praktická část

- Průvodní zpráva
- Situace širších vztahů
- Urbanistické řešení lokality: architektonická situace, prostorová zobrazení a perspektivy, prostorové a objemová struktura (půdorysy, řezy, veduty, scéna, vybavení), schémata procesů, struktury, formy a konceptu, komplexní výkres
- Návrh objektů: Architektonická situace, prostorová zobrazení a perspektivy, grafické vyjádření konceptu, principy řešení, schéma prostorové kostry, půdorysy, řezy, pohledy, architektonický detail, konstrukční a technické řešení, doplňující přílohy, výkresy a schémata dle potřeb Interiér – reprezentant principu
- Fotodokumentace modelů

Formální vybavení diplomové práce viz:

Směrnice děkana Fakulty stavební Vysoké školy báňské - Technické univerzity Ostrava č. 7/2014;

Zásady pro vypracování bakalářské a diplomové práce.

Seznam doporučené odborné literatury:

Ochrana, František: Metodologie vědy - Úvod do problému
Anzenbacher, Arno: Úvod do filosofie
Arendt, Hannah: Krize kultury
Sennett, R.: The Craftsman – Liessmann
Konrad Paul: Teorie nevzdělanosti
Komárek, Stanislav. Příroda a kultura: svět jevů a svět interpretací
Sedláček, Tomáš: Ekonomie dobra a zla
Bateson, Gregory: Mysl a příroda - nezbytná jednotka
Bauman, Zygmunt. 2008. Tekuté časy, život ve věku nejistoty
Cílek, Václav: Krajiny vnitřní a vnější: texty o paměti krajiny, smysluplném bobrovi, areálu jablkového štrůdlu a také o tom, proč lezeme na rozhlednu
Florida, Richard: Narodziny klasy kreatywnej
Popper, Karl Raimund: Život je řešení problémů
Scruton, Roger. Průvodce inteligentního člověka po moderní kultuře
Lawless, Robert. 1996. Co je to kultura? Olomouc
Daniel, Ondřej, Tomáš KAVKA a Jakub MACHEK. Populární kultura v českém prostoru

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. arch. Tomáš Bindr**

Datum zadání: 31.10.2014

Datum odevzdání: 04.05.2015

doc. Ing. Martina Peřínková, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Ing. Radim Čajka, CSc.
děkan fakulty

Příloha DP: Bc. Hana Nováčková

Chalumeau Jean-Luc: Přehled teorií umění.
Florida, Richard. The Rise of the Creative Class and How It's Transforming Work. 2002, Leisure, Community and Everyday Life;
Čikánek, Martin. Kreativní průmysly. Příležitost pro novou ekonomiku.
Landry, Charles: The Creative City
Economy of Culture Europe (KEA)
Vstupní analýza současných vazeb trhu práce se sektorem Kultura (MPSV)
Zelená kniha Uvolnění potenciálu kulturních a tvůrčích odvětví (Evropská komise)
Strategie Evropa 2020

Meiss, Pierre von: Od formy k místu + O tektonice / Úvod do studia architektury
Hertzberger, Herman: Přednášky pro studenty architektury
Veselý D.: Architektura ve věku rozdělené reprezentace - Problém tvořivosti ve stínu produkce,
Frampton K.: Moderní architektura,
Holl, Steven. 2009. Seven Principles for the Interpretation of Urban and Rural Vernacular. [autor knihy]
Tom Avermaete, Havik Klaske a Hans Teerds. Architectural positions: Architecture, modernity and the public sphere.
Zumthor, Peter: Promýšlet architekturu
Kahn, Luis I. Ticho a světlo.
Kratochvíl, Petr. O smyslu a interpretaci architektury.
Mencl, Václav: Lidová architektura v Československu
Škabrada, Jiří: Lidové stavby: architektura českého venkova,

Maier K.: Územní plánování ČVUT 1997
Maier K.: Sborník Urbanismus a územní plánování - nové poznatky z posledních deseti let
Jehlík, Jan. Bezpečí, komunikace, reprezentace.
Lynch, Kevin. Obraz města:
Krier, R.: Urban space
Norberg-Schulz Ch.: Genius loci,
Gehl, Jan. Města pro lidi.
Sitto, Camillo. Stavba měst podle uměleckých zásad.
Hrůza J.: Svět měst
Hrůza, J., Zajíc, J.: Vývoj urbanismu I. a II. díl, Čvut
Žák, Ladislav: Obytná krajina,
Blažek, Bohuslav. —, 2004. Venkovy. Šlapanice
Lipus, Radovan. Scénologie
Chromý, a další. 2011. Geografie
Kiszka, Josef. 2013. Hranice. [autor knihy] Josef Kiszka, a další. Notes 1. Blue.

Maxa, Skopec: Stavby bez bariér, Sdružení tělesně postižených
Glosová Dagmar: Bydlení pro seniory,
Medek, F.: Technická infrastruktura měst a sídel,
Vaverka a kol.: Stavební tepelná technika a energetika budov.
Vaverka a kol.: Stavební fyzika 1 – urbanistická, stavební a prostorová akustika.
Neufert, E.: Navrhování staveb,
Soustava ČSN a Evropských norem v aktuálním znění

Prohlášení studenta:

Prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci včetně příloh vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Ostravě

.....

Prohlašuji:

- že jsem byla seznámena s tím, že na moji diplomovou práci se plně vztahuje Zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo.
- беру на ве́домии, что Высшая школа́ ба́ньская – Техни́ческая универси́тета Остра́ва (далее – ВШБ-ТУО) имеет право невýдѣлѣчно к своей внутренней потребности дипломову работу использовать (§ 35 одст. 3).
- souhlasím s tím, že údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB - TUO.
- было́ согла́сено, что с ВШБ-ТУО, в случае́ интере́са с её стороны, заключу́ лицен́зионный догово́р с о́правнени́ем использовать́ произве́дение в объёме § 12 одст. 4 авторского́ зако́на.
- было́ согла́сено, что использовать своё произве́дение – дипломову работу́ или́ предоста́вить лицен́зию к её использованию́ могу́ только́ с согла́сием ВШБ-ТУО, кото́рая явля́ется о́правнѣна в тако́вом случае́ о́днѣ мно́е требо́вать соотве́тствующи́й в́клад на о́плату́ ра́схо́дов, кото́рые бу́дут ВШБ-ТУО на со́здание произве́дения в́несены́ (до их факти́ческой сто́имости).
- беру на ве́домии, что сда́чей своей ра́боты согла́сую́сь с о́бнародова́нием своей ра́боты́ по́сле Зако́на ч. 111/1998 Sb., о высших шко́лах, в зву́чении по́здѣйших предпи́саний, без о́брати́тельного ре́зультата её о́бщи́нства.

V Ostravě

.....

ANOTACE:

Diplomová práce Štramberk v Kotouči se zabývá návrhem využití postindustriálního prostředí kamenolomu Kotouč. Řeší možnost připojení lomu k městu a vybudování takových hodnot, které v daném místě podporují především endogenní rozvoj města, ale i exogenní měkký turismus pro město tolik důležitý. Práce je zaměřena jak na celkový návrh přístupů k trvalé udržitelnosti místa, tak na konkrétní návrh budovy lázní na dně kamenolomu. Celý návrh vychází nejen z tradičních hodnot místa, ale i z kontextuálních vstupních podmínek, které lom Kotouč po svém vytěžení bude nabízet.

ANNOTATION:

This thesis which is called Štramberk in Kotouč deals with a proposal of how to use the post-industrial environment of the stone mine of Kotouč. The proposal assesses the possibility of joining the mine with the town and creating values there which would support endogenous development of the town but also exogenous soft tourism, which is seen as very important for the town. The thesis focuses both on a general design of approaches to long-term sustainability of the place in question and on a more specific design of a spa facility at the bottom of the mine. The spa design builds on traditional values of the place but is also based on the contextual conditions which will be present in the mine after its reserves will have been exhausted.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Štramberk, Kotouč, lázně, udržitelný rozvoj, endogenní stabilizace, postindustriální prostředí, křížová cesta

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucímu práce panu Ing. arch. Tomáši Bindrovi, který mě svým klidným a usměvavě optimistickým přístupem dovedl až k cíli. Také děkuji panu Ing. arch. Josefu Kiskovi za jeho ochotný přístup, podnětné i kritické připomínky a podporu nejen při závěrečné práci, ale po celou dobu studia. Zvláštní poděkování patří všem, bez kterých by tato práce nemohla vzniknout. Děkuji za jejich pomoc, podporu a povzbuzující důvěru.

OBSAH:

1. ÚVOD

- 1. 1. Charakterizace práce
- 1. 2. Cíl práce
- 1. 3. Metodika práce
- 1. 4. Podklady pro zpracování

2. ŠTRAMBERK

- 2. 1. Poloha města
- 2. 2. Stručná historie města
- 2. 3. Současný Štramberk
 - 2. 3. 1. Demografie
 - 2. 3. 2. Geomorfologie
 - 2. 3. 3. Městská struktura
 - 2. 3. 4. Práce
 - 2. 3. 5. Rekreace
 - 2. 3. 6. Spolky a tradice

3. KOTOUČ – HISTORICKÝ A SYMBOLICKÝ VÝZNAM KOPCE

- 3. 1. Historický význam
- 3. 2. Symbolika – křížová cesta

4. KOTOUČ – LOM, VÝVOJ TĚŽBY

- 4. 1. Historie těžby
- 4. 2. Kotouč hrobem pro Štramberk?

5. CO JSME ŠTRAMBERKU ZPŮSOBILI - ANEB RÁNY, JIZVY I NEMOCI

- 5. 1. Rány způsobené krajině
- 5. 2. Rány způsobené městu

5. 3. Rány, které bolí méně

6. JAK VYROVNAT MISKY VAH?

7. LÉČBA A JEJÍ MOŽNOSTI

7. 1. Proč léčit město pomocí symbolů a tradic města?

8. PODOBA SVĚTSKÉ KŘÍŽOVÉ CESTY – OSOBNÍ INTERPRETACE

8. 1. Výklad poselství klasické křížové cesty

8. 2. Převedení smyslu klasické křížové cesty na světskou cestu

9. ZNOVUZROZENÍ ŠTRAMBERKA

10. RÁNY – STAV A NÁVRH

10. 1. Množina krajina

10. 1. 1. Horní a Dolní Kamenárka

10. 1. 2. Lom Kotouč

10. 2. Množina město

10. 2. 1. Hrad

10. 2. 2. Amfiteátr

10. 2. 3. Oční klinika (Štramberské lázně)

10. 2. 4. Ulice Kopec za kostelem na náměstí

11. NÁVRH LÁZNÍ V POSTINDUSTRIÁLNÍM PROSTORU LOMU KOTOUČ

12. ZÁVĚR

SEZNAM ZDROJŮ

1. ÚVOD:

1. 1. Charakterizace práce

Práce se zabývá nalezením a nápravou ran, které byly Štramberku způsobeny v průběhu času. Újmy způsobené především těžbou vápence, ale i neúspěšnými pokusy o zdokonalení určitých míst či zapomenutím vlastního významu místa. Navrhuji tyto rány vyléčit pomocí endogenních prostředků, symbolů a tradic města. Jednotlivé funkce míst pak vytvářejí putování po světské křížové cestě Štramberkem, která vznikla osobní interpretací a metaforickým převedením Křížové cesty křesťanské. Postupně tak dochází ke znovuzrození daných míst a celého Štramberku. Je však zřejmé, že celá tato cesta nebude jednoduchá ani rychlá a musíme být proto trpěliví.

V závěru práce se její těžiště posunuje do největší rány, která byla Štramberku uštědřena – do vápencového lomu Kotouč. Těžbou byla odstraněna téměř polovina kopce Kotouč, jehož symbolický, metafyzický i historický význam je v práci popsán. Byla také narušena vzácná flóra i fauna a na závěr zůstala jen obrovská díra, která by svojí rozlohou mohla Štramberk klidně pohltit.

1. 2. Cíl práce

Cílem práce je vyhodnocení stavu jednotlivých ran způsobených městu, léčba ran pomocí endogenních vlivů za účelem podpory trvale udržitelného rozvoje města. Napojení lomu Kotouč na Štramberk, posílení identity města vkládáním takových funkcí na jednotlivá analyticky zvolená místa, které mají pro město historický, tradiční nebo symbolický význam.

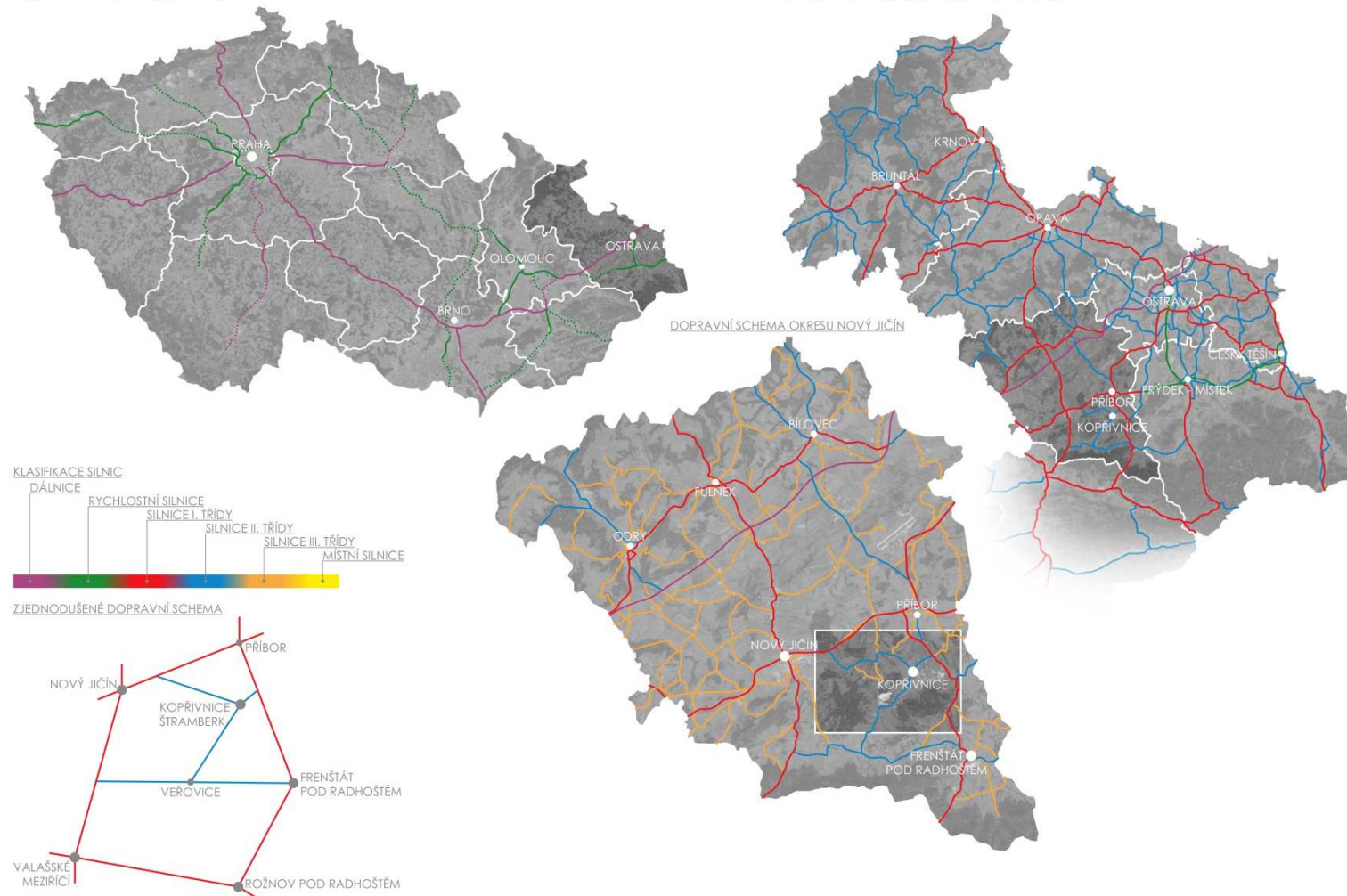
Návrh lázní v postindustriálním prostoru vytěženého lomu Kotouč je možností regulované podpory měkkého turismu, který je pro Štramberk významným zdrojem příjmů. Lázně, jako klidové a odpočinkové zařízení, nezahltí Štramberk turisty. Nedojde tak ke ztrátě identity města. V očích štramberských obyvatel pak zůstane Štramberk „jejich městem.“

1. 3. Metodika práce

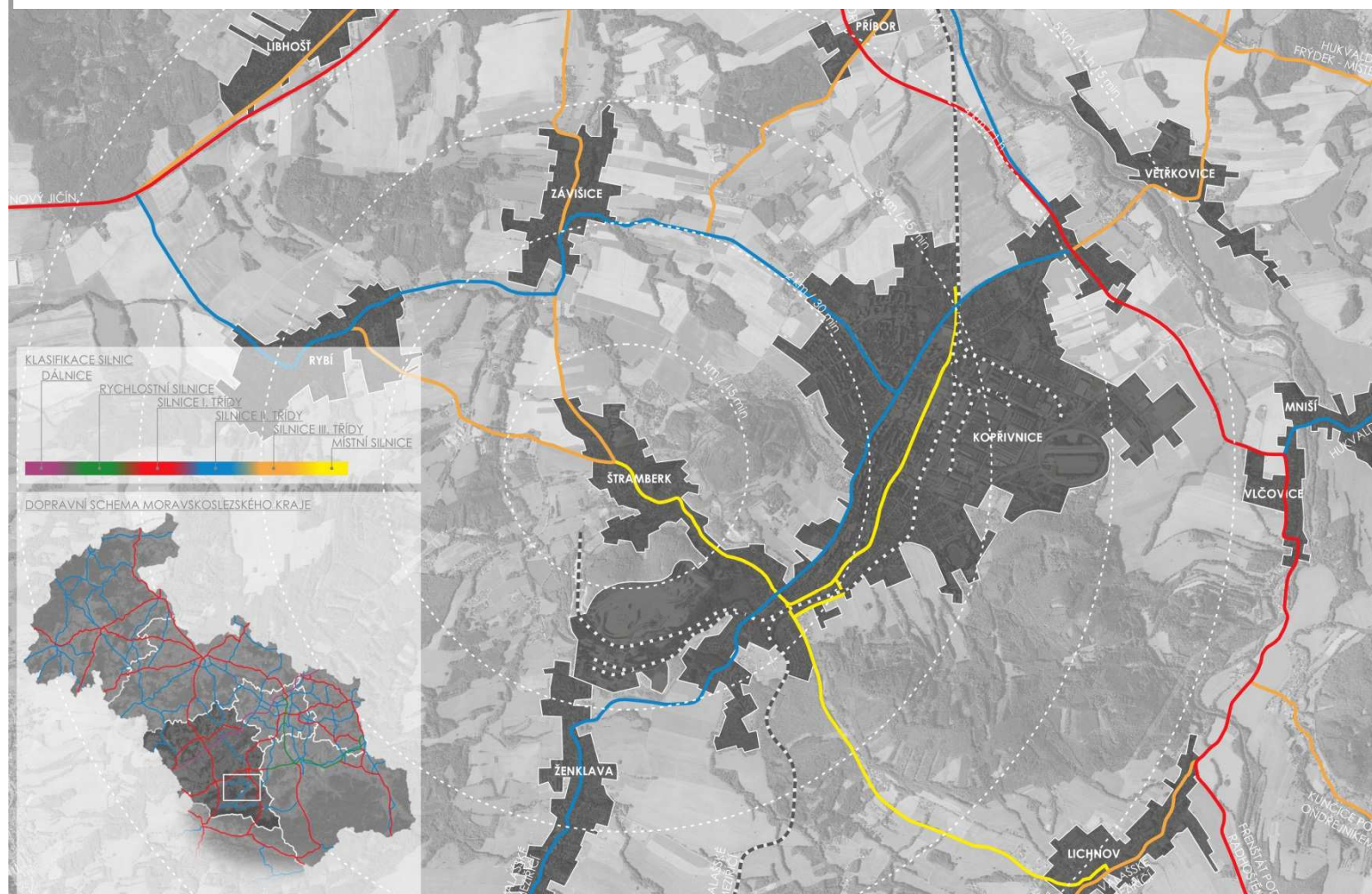
Pro práci používám metody kontextuálního zkoumání jednotlivých aspektů města a také přístup analytický. Práce je komponována tak, aby došlo k posílení, nikoli ke změně charakteru. K tomuto účelu užívám prostředky zkoumání symbolické struktury města a místních tradic. Získání teoretických vědomostí bylo dosaženo studiem dokumentů a teorií o dané problematice, zejména studováním historických pramenů města.

1. 4. Podklady pro zpracování

Podkladem k vypracování diplomové práce byla urbanistická studie města Štramberk vzniklá v ateliéru urbanismu II ve školním roce 2014/2015, výkresová dokumentace lomu Kotouč, poskytnuta firmou Kotouč Štramberk s.r.o. a dále veškerá dokumentace vzniklá během posledních dvou semestrů školního roku 2014/2015.

Obrázek č. 1 – lokace města a dopravní napojení

Obrázek č. 2 – okruh vzdáleností a druhy komunikací

2. ŠTRAMBERK

2. 1. Poloha města:

Město se nachází v Moravskoslezském kraji v okrese Nový Jičín. Rozkládá se mezi Bílou Horou a Kotoučem, což jsou dva nejdůležitější charakteristické reliéfní prvky krajiny města. Třetím důležitým útvarem je Zámecký vrch, na jehož vrcholu se nachází nejznámější symbol města – kamenná Trúba s pozůstatky hradu Štramberk. Příjezd do města je možný od Kopřivnice nebo od Nového Jičína sjezdem z dálnice D1 vedoucí na Ostravu. (obr. č. 1 a č. 2)

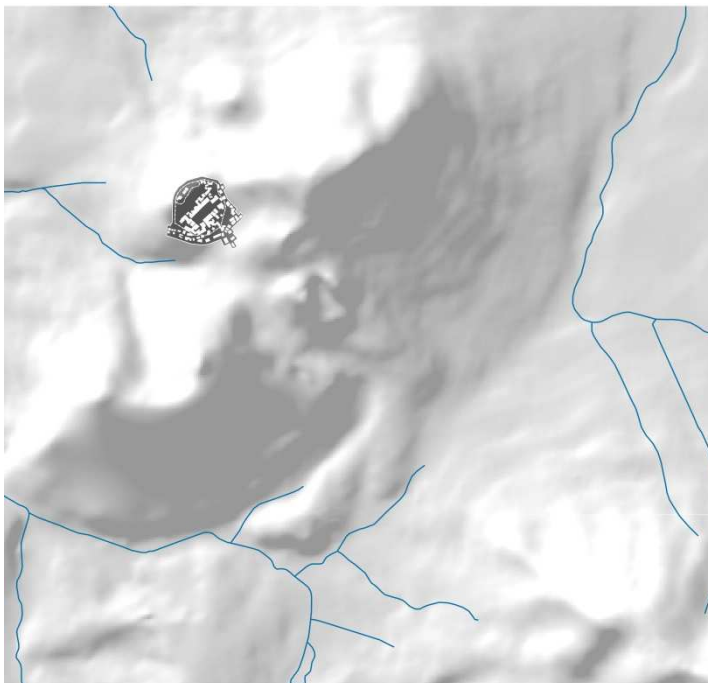
2. 2. Stručná historie města:

Území města bylo osídleno již v době prehistorické. Napovídají tomu nálezy z jeskyně Šipka a Čertova díra (dnes již neexistující). Kosterní pozůstatky člověka neandrtálského, pocházející z doby cca 40 000 let př. n. l., nálezy z mladší doby kamenné (3000 let před n. l.) a mladší doby bronzové (asi 800 let před n. l.), kdy vzniklo na Kotouči hradisko, potvrzují oblibu místa a příhodné životní podmínky. Kosterní pozůstatky v jeskyni Šipka nalezl profesor K. J. Maška z Nového Jičína v roce 1880.

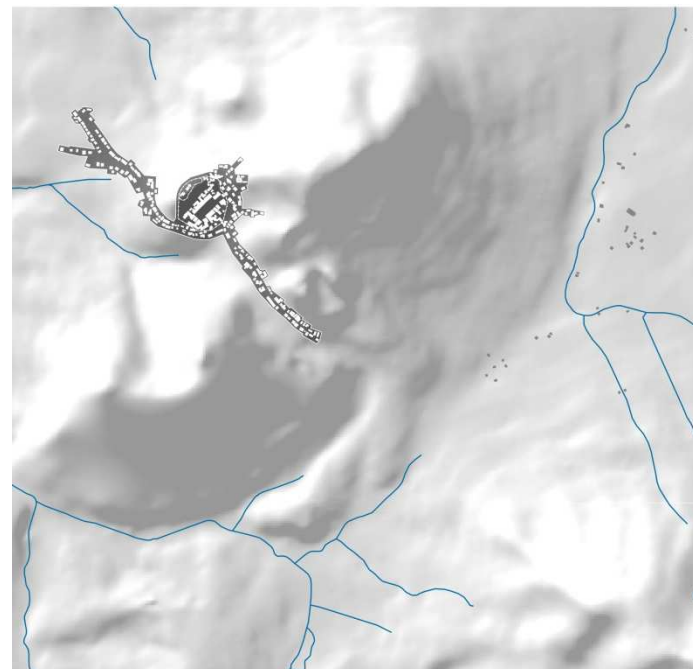
První polovina 13. století dokládá osídlení středověké. Na konci 13. století byl také vystavěn již zmiňovaný štramberský hrad. První zmínka o podhradní vsi je z roku 1211. Moravský markrabě Jan Jindřich Lucemburský, syn českého krále Jana Lucemburského a mladší bratr římského císaře a českého krále Karla IV., povýšil podhradí na město a dal tak vzniknout Štramberku. Tato událost je datována 4. prosince 1359.

Markrabí Jošt dal roku 1380 hrad Štramberk s panstvím v léno Voku II. z Kravař. V držení pánů z Kravař zůstalo město až do roku 1433. Poté jej vlastnili Puklicové z Pozořic. Od roku 1471 vlastnili Štramberk páni z Boskovic. V roce 1481 je i s panstvím koupil Beneš z Hustopeč. V roce 1523 získali Štramberk pánové ze Žerotína a v roce 1533 po novém rozdělení žerotínského majetku vzniklo panství novojičínsko-štramberské se sídlem v Novém Jičíně. Město Štramberk se stalo úplně závislé na Novém Jičíně, který se stal roku 1558 městem komorním a byl pro Štramberk nadále vrchností.

Většina obyvatelstva včetně vrchnosti byla od 15. století nekatolická, hlásila se nejvíce k českobratrské víře. V době pobělohorské se Štramberk roku 1624 dostal do vlastnictví jezuitského řádu. Během třicetileté války bylo město a okolí několikrát zasaženo válečnými událostmi a zničeno. Olomoučtí jezuité se snažili vybudovat ve Štramberku centrum protireformačních snah. Zřízeny byly dva kostely, křížová cesta na Kotouč, Boží hrob v jeskyni Čertova díra a byla obnovena tradice štramberských

Obrázek č. 4 – podoba města kolem roku 1400

Obrázek č. 5 – podoba města kolem roku 1500

Obrázek č. 3 – podoba města r. 1950, růst Kopřivnice z důvodu založení podniku Tatra Kopřivnice

Obrázek č. 6 – současná podoba města – srostlé s Kopřivnicí

poutí. Přesto v 17. a 18. století emigrovalo ze Štramberku mnoho nekatolíků do Saska, kde v Horní Lužici založili osadu českých bratří.

Do konce 17. století město strádalo při nájezdech Turků a Maďarů. Štramberské obyvatelstvo se dlouho živilo převážně zemědělstvím. První řemeslnické cechy zde vznikaly počátkem 17. století. Rozvoj cechovní organizace byl však záměrně zdržován Novým Jičínem, jemuž byl Štramberk poddán. V roce 1612 vznikl cech tkalcovský, roku 1647 cech soukenický.

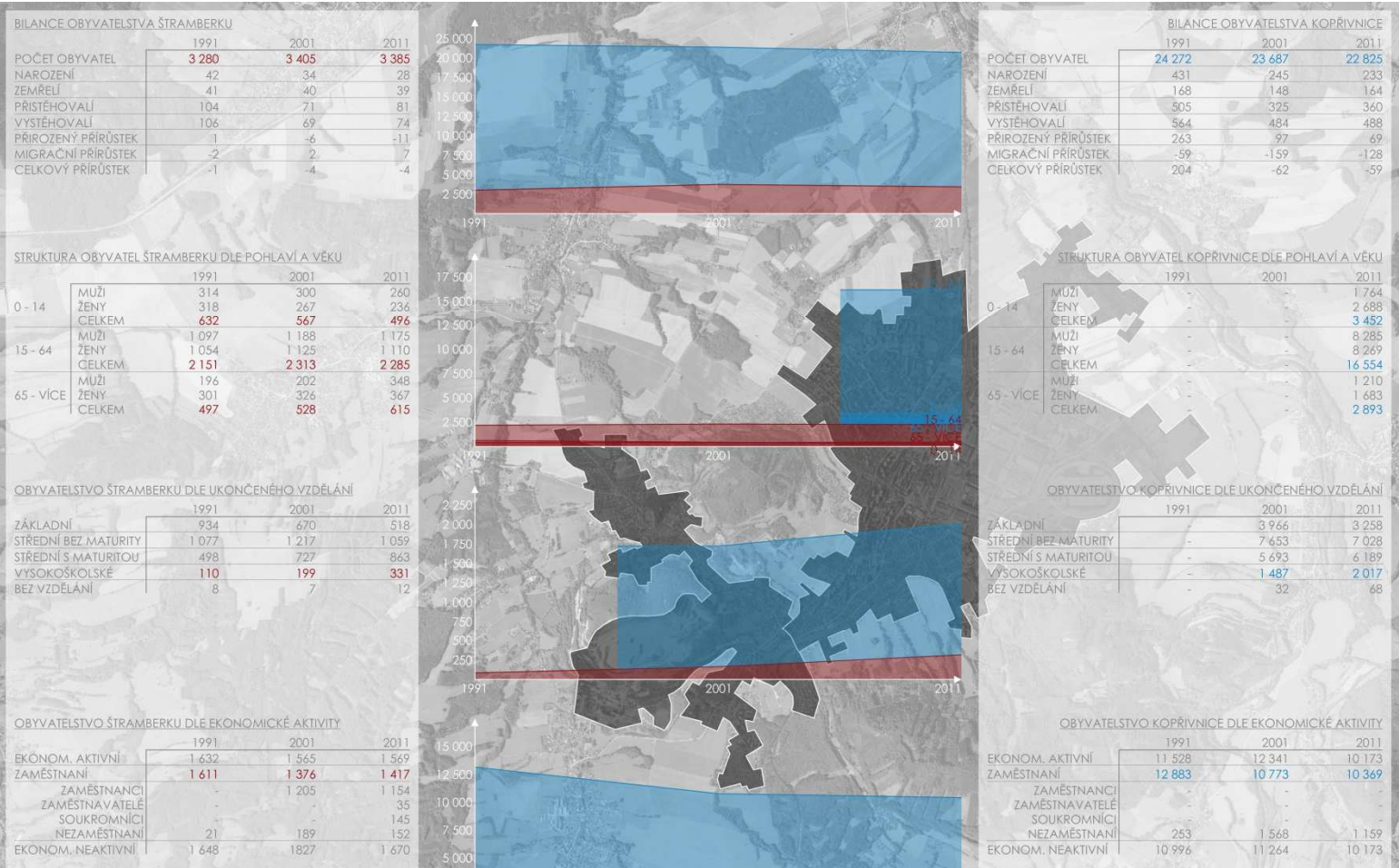
Město Štramberk bylo od roku 1850 až do současnosti součástí soudního i politického okresu Nový Jičín. V roce 1895 vznikla ve Štramberku pobočka Klubu českých turistů. Pod vedením MUDr. Adolfa Hrstky klub zachránil zbytky štramberského hradu.

Větší hospodářský rozvoj města nastal až koncem 19. století založením vápencového lomu na hoře Kotouč. Roku 1881 pak následovalo postavení místní dráhy ze Štramberku do Studénky a v roce 1896 ze Štramberku do Veřovic. Roku 1912 pak byla ve Štramberku zřízena cementárna.

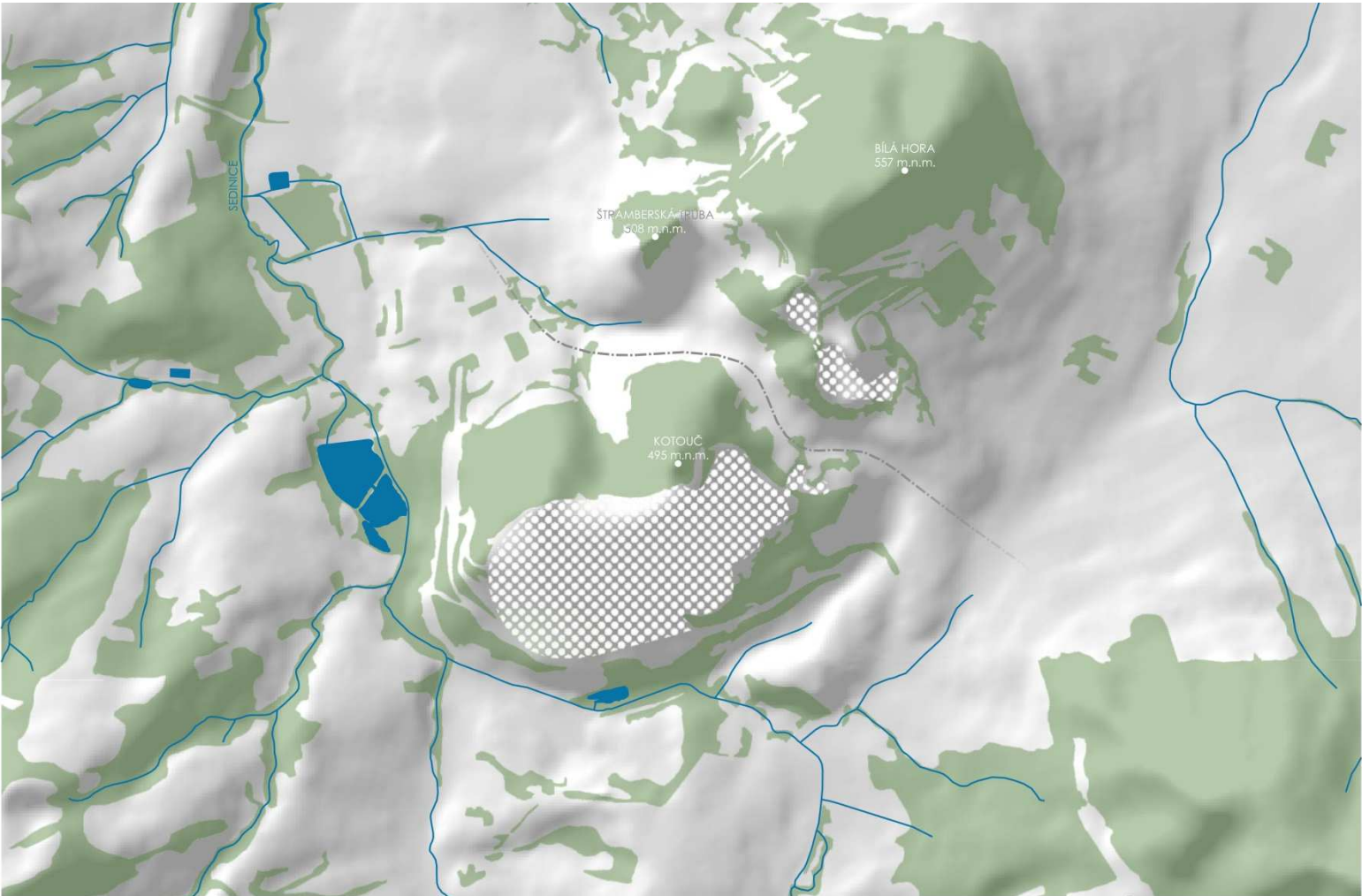
Štramberk přes vysloveně český charakter připadl po Mnichovu v roce 1938 do zabraného sudetského území a byl 10. října 1938 obsazen německým vojskem. Již od počátku okupace se ve Štramberku organizoval ilegální odboj tzv. „Štramberští partyzáni“. Vytvořili významné hnutí odporu na severní Moravě proti německé okupaci. Město bylo osvobozeno 6. května 1945.

Poválečná doba přinesla obyvatelům nový rozvoj těžby vápence na Kotouči. Kromě těžby se zde vyráběly čtyři druhy vysoce kvalitního cementu a vápna.

Pro své neobyčejné archeologické a architektonické památky a přírodní krásy byl Štramberk od roku 1950 chráněnou lokalitou a v roce 1969 se stal městskou památkovou rezervací. (obr. č. 3, 4, 5, 6)

Obrázek č. 7 – základní demografické údaje, srovnání Štramberku a Kopřivnice

Obrázek č. 8 - geomorfologie

2. 3. Současný Štramberk:

2. 3. 1. Demografie

Počet obyvatel k roku 2011 byl 3 385, kdy nejvíce lidí je ve věku mezi 15 – 65 roky. Ze statistiky vyplývá, že počet obyvatel ve městě vzrůstá, jedná se však o přistěhovalé obyvatelstvo nikoli o přirozený přírůstek. (obr. č. 7)

2. 3. 2. Geomorfologie

Štramberk se rozkládá mezi Bílou Horou a Kotoučem, které vymezují městu prostor pro přirozený růst. Ten začíná na Zámeckém vrchu a liniově se rozprostírá podél jediné hlavní cesty a zastavuje se až na úpatí hory Červený Kámen. Mezi geomorfologické prvky patří i vytěžené lomy, kde se těžil nebo stále těží vápenec vhodný především k výrobě vysoce kvalitního vápna. Jedná se o lomy Horní a Dolní Kamenárka a o lom Kotouč, který svojí rozlohou ukrajuje z hory Kotouč takřka polovinu. (obr. č. 8)

2. 3. 3. Městská struktura

Od roku 1400 se město rozkládá hlavně na Zámeckém vrchu, dále přirozeně roste mezi dvěma hlavními reliéfními útvary. Po založení podniku Tatra Kopřivnice dochází k velkému rozšiřování města Kopřivnice a v současné době dochází ke srůstu obou měst. Tento trend však není pro Štramberk výhodný, neboť jeho malebnost, která spočívá nejen v lidové architektuře domů, ale i v přizpůsobování se terénu, může být tímto narušena či dokonce zničena.

2. 3. 4. Práce

Z průzkumů, ve kterých jsem se dotazovala štramberských obyvatel, kde pracují, vyplývá, že nejvíce se jich živí turismem, který je natolik silný, že i mimo sezónu obyvatelé užívají. Další pracovní příležitostí je lom Kotouč a hodně obyvatel také dojíždí za prací do Kopřivnice. Zásadním zaměstnavatelem v místě je podnik Tatra Kopřivnice a kamenolom Kotouč. Vytvořením matice, kdy jsem pomocí proměnné, za kterou považuji sledování časového horizontu a sledování perspektivy základů dnešních urbánních struktur, vyjádřila závislost perspektivy dnešních urbánních struktur na čase

Obrázek č. 9 – matice pravděpodobnosti vývoje měst v čase s přihlédnutím k variantním možnostem zániku či pokračování provozu dvou hlavních podniků – lom Kotouč a Tatra Koprivnice. Výběr dvou nejpravděpodobnějších situací

a na vývoji dvou významných podniků (lom Kotouč, Tatra Koprivnice) v horizontu čtyřiceti a sta let. Z této matice jsem zvolila dvě nejpravděpodobnější situace, které mohou nastat. Varianta, kdy oba podniky zaniknou a varianta, kdy bude ukončena těžba v lomu Kotouč, avšak práce v podniku Tatra Koprivnice nikoli. Obě varianty s sebou nesou důsledky, které vysvětluji v obrázku. Za nejvíce pravděpodobnou variantu považuji takovou, kdy zanikne pouze těžba v Kotouči. Možnými důsledky takovéto situace může být extrémní varianta, kdy Štramberk bude pohlcen Koprivnicí, vznikne nedefinovaný prostor po ukončené těžbě vápence a mohou nastat sociální problémy mezi obyvateli obou měst. (obr. č. 9)

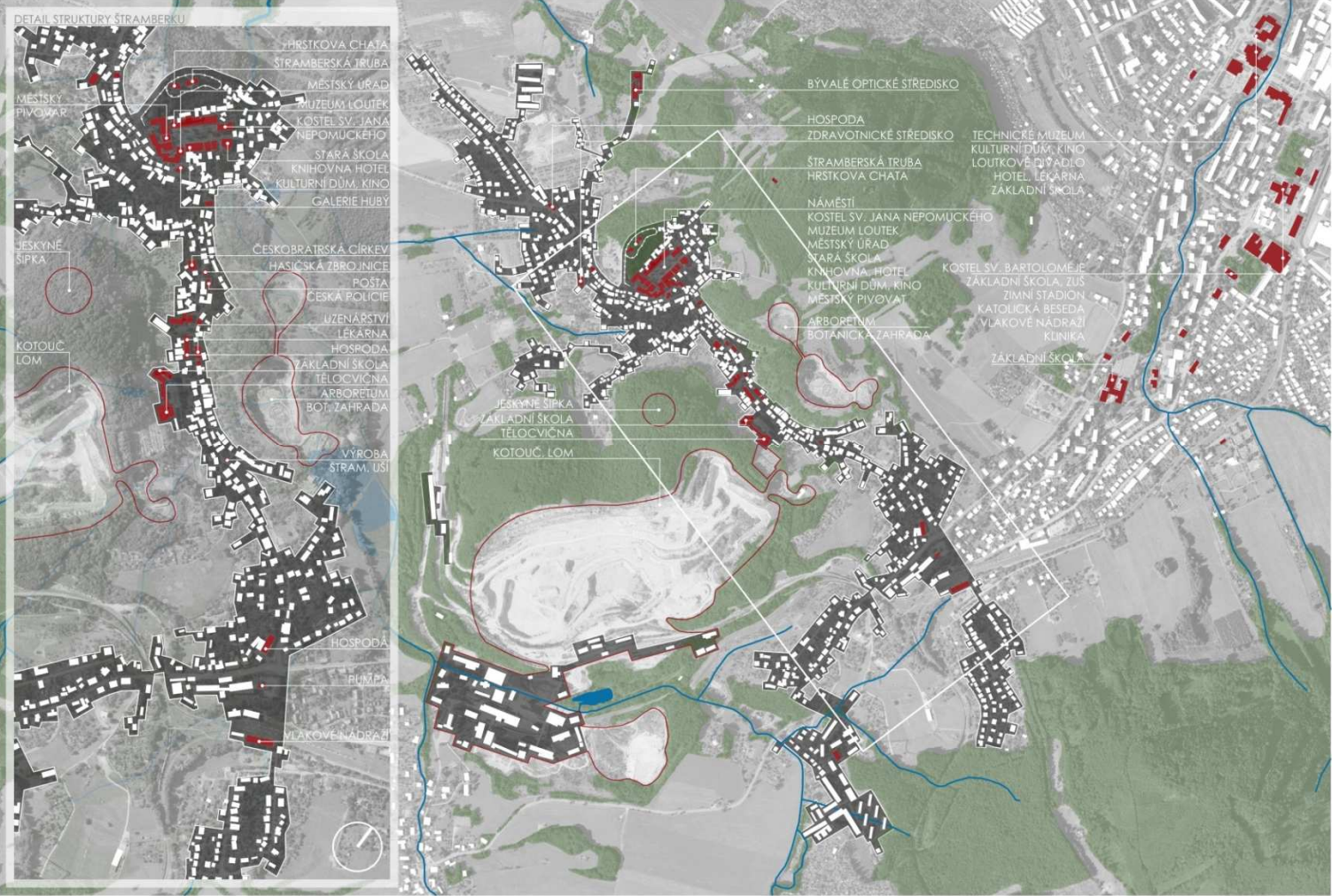
2. 3. 5. Rekrece

Ekonomika města je významnou částí postavena na turismu. Hlavními lákadly jsou Trúba s hradem, městská muzea, lidová architektura, ale i městský pivovar s pivními lázněmi. Nově také vzniká v kamenolomu Dolní Kamenárka arboretum, které založil biolog Petr Pavlík a které jednou bude nepochybně lákavou nabídkou nejen pro turisty ale i pro odbornou veřejnost. Z historického hlediska byly významnou možností rekreace Štramberské lázně, které se nacházely v severozápadní části Štramberka. Lázně však zanikly. Tyto Štramberské lázně měly vliv v širokém okolí i v zahraničí. Přeměnou lázní později vznikla oční léčebna a následně rehabilitační centrum. Oční klinika v době svého působení vyšetřila přes 200 000 dětí nejen z České republiky. Otevřením nové oční kliniky v Ostravě však bylo rozhodnuto o jejím zániku. Od roku 1970 probíhala rozsáhlá rekonstrukce objektu a budova tak ztratila svoji architektonickou hodnotu. V místě však zůstává krásný park, vysazený Janem Bajerem už při vzniku lázní.

Existence bývalých lázní ve Štramberku mi byla inspirací k vytvoření lázní nových.

2. 3. 6. Spolky a tradice

Město Štramberk žije! To je zásadní fakt, který je velice důležitý a pozitivní. Je zde několik folklórních i divadelních souborů, tělovýchovné soubory, spolky (volejbalový spolek, spolek chovatelů poštovních holubů nebo třeba spolek Moravská Šipka, který se věnuje plánování a konání táborů a volnočasových aktivit pro děti)- Každý rok se ve městě konají tradiční akce, jako jsou Dny města Štramberk, Štramberská pouť, Živý betlém na svatého Štěpána v Národním sadu, Valašská rallye či Štramberská divadelní přehlídka

Obrázek č. 10 – symbolická struktura města

Obrázek č. 10 – křížová cesta z Nového Jičína na kopec Kotouč ve Štamberku, jednotlivá zastavení

Obrázek č. 12 – formy zastavení na křížové cestě

amatérských divadelních souborů nebo Symposium uměleckých kovářů na Trúbě. (obr. č. 10)

3. KOTOUČ – HISTORICKÝ A SYMBOLICKÝ VÝZNAM KOPCE

3. 1. Historický význam

Hora Kotouč při podrobnějším nastudování obsahuje prvky symbolu, duchovna i metafyzična. Její osídlení sahá již do doby meziledové, o čemž svědčí archeologické nálezy kosterních pozůstatků člověka neandrtálského v jeskyni Šipka. Před osídlením Slované zde měli svoji tvrz Keltové a od dob osídlení Štamberku plní hora funkci útočiště, kde se lidé skrývali, hrozilo-li nebezpečí (například před Tatary). Horou také prochází křížová cesta vytvořena olomouckými Jezuiti. Dr. Hrstka zde nechal zbudovat Národní park, čímž nejen zachránil polovinu kopce před odtěžením, ale zároveň zde pod širým nebem vybudoval galerii soch a bust různých slavných osobností.

Není pochyb o tom, že je-li hrad a Trúba hlavním a na první pohled viditelným symbolem města, je hora Kotouč dalším symbolem, který však na první pohled tolik patrný není. Přesto mohou vnímaví jedinci na kopci jistou energii a symboliku cítit.

3. 2. Symbolika – křížová cesta

Zmíněná křížová cesta vystavěná Jezuiti z Olomouce, která vede z Nového Jičína přes Rybí až na horu Kotouč je významným prvkem mé diplomové práce. V roce 2013 byla cesta obnovena. Původně byla zakončena malým kostelem na vrcholu hory. Tento kostel však zanikl a není žádný pragmatický důvod k jeho obnově. Při rekonstrukci cesty bylo uvažováno o vystavění nové moderní kaple na místě posledního 14.XIV. zastavení, návrh se však nesetkal s vřelým souhlasem občanů. A tak 14.XIV. zastavení na vrcholu kopce chybí. Navrhují doplnit toto zastavení na hraně kopce, na pomezí mezi živým (příroda) a mrtvým (lom). Význam 14.XIV. Zastavení křížové cesty je uložení Ježíšova těla do hrobu. Proč mu ve své práci přikládám takový význam? Při putování po křížové cestě si lze představit veškeré její poselství způsobem náboženského vnímání. Pak je hlavním sdělením popis celé útrpné cesty Ježíšovy ve smyslu Jeho oběti za nás, ve smyslu Jeho záchrany nás lidí, je sdělením, kterým nám ukazuje tíhu, kterou musel odtrpět za naše vykoupení, za to aby náš život byl snazší, a na konci cesty nám ukázal, že možná existuje naděje na život věčný. V práci využívám symboliky této křesťanské křížové cesty. Jde o jistou metaforu, kterou bych se ráda pokusila

Obrázek č. 13 – stávající stav lomu Kotouč

Obrázek č. 14 – druhá fáze těžby, prohloubení na konečnou hloubku 220 m. n. m. (dosažení „dna“ cca roku 2050)

Obrázek č. 15 – zatopení lomu a postupná revitalizace

o převedení jednoho smýšlení „o něčem“ na podobné smýšlení „o něčem“ zcela jiném.

(obr. č. 11, 12)

4. KOTOUČ – LOM, VÝVOJ TĚŽBY

4. 1. Historie těžby

Změny formy těžby v průběhu času velmi hezky popisuje Václav Cílek: „Nové lomy jsou podstatně odlišné od lomů 19. a první poloviny 20. století. Staré lomy jsou především mnohem menší. Jsou rovněž čitelnější. Těžař pečlivě vybíral kámen, nechával stát zvětralé partie. Používalo se málo travin, často jen střelný prach, který si navíc jednotlivé lomařské party kupovaly z vlastních prostředků a pochopitelně s ním šetřily. Poválečná doba přinesla velkolomy, komorové odstřely a dlouhé monotónní stěny.“ (CÍLEK, 2010 str. 86)

Historie těžby vápence ve Štramberku sahá až do středověku, kdy se lámal kámen na přístupnějších místech Zámeckého vrchu či Skalek. Vápno se z něj pájilo v polních pecích. Vápencový lom Kotouč byl založen r. 1880 firmou bratří Guttmanů ve Vídni, kteří k němu vystavěli železniční dráhu Štramberk — Studénka. Brzy po založení se stal nejrozsáhlejším lomem v celém Rakousku-Uhersku.

Kámen se zde nejdříve dobýval ručně pomocí vrtacích tyčí. Pneumatická kladiva byla v lomu používána od r. 1907, kdy se rozloha odtěžené části začala rapidně zvětšovat. Denně bylo vytěženo asi 100 vagónů vápence. Do současné doby byla vytěžena větší část Kotouče i s hradištěm lužické a slezsko-plátěnické kultury a s místem významných poutních kostelů, které nechali vystavět jezuité.

Těžba v lomu Kotouč se předpokládá ukončit cca v roce 2050, kdy oproti současnému stavu bude lom ještě prohlouben na konečnou hloubku 220 m. n. m. A pak konec! Jednou stranou mince je radost, že se oblast lomu nebude již více rozpínat, druhou stranou mince je však fakt, že těžařská společnost zaměstnává značné množství lidí, kteří tak přijdou o práci. (obr. č. 13, 14, 15)

4. 2. Kotouč hrobem pro Štramberk?

Tím se konečně dostávám k tomu, že lom Kotouč může být hrobem pro Štramberk. A to jak v případě, že těžba bude pokračovat a lom postupně pohltní celé město, tak i v případě, že těžba bude ukončena a lidé tak přijdou o práci. Pokusím se tedy interpretovat si poselství křížové cesty trochu jinak. Dalo by se říci pozemským, světským způsobem. A to v rámci zachování veškeré pokory k prvému! Jestliže má XIV. zastavení význam uložení těla Ježíše do hrobu, je až více než symbolické, že se

původně nacházelo na vrcholu Kotouče, jehož jedna polovina dnes již neexistuje. Těžba vápence rozdělila nejvyšší bod impozantní hory na takřka přesné dvě poloviny, a tak otázka čtrnáctého zastavení zčásti visí ve vzduchu.

Čtrnácté zastavení křížové cesty pro mě proto má i význam odkazu na hypotetický hrob Štramberku, kterým by se Kotouč mohl stát... Tento megalomanský kamenolom je hříchem, kterým jsme zasadili ránu přírodě, krajině i Štramberku. Je důležité tento hřích napravit a navrátit krajině její krásu, neboť:

„V hezkých krajinách se lépe žije, lidé mají chuť je dál zlepšovat a nově se vytvářející aktivní komunita lépe čelí kriminalitě a vandalismu.“ (CÍLEK, 2010 str. 75)

Hříchů a ran vidím ve Štramberku více. Ne všechny jsou však tak hluboké a tolik bolestné. Některé dokonce už samy ukazují cestu léčby, po které bychom se mohli vydat, aby mohl být Štramberk vykoupen a abychom mu mohli nabídnout „život věčný“. Je však více než důležité si uvědomit, že tato cesta k věčně živému Štramberku, bude náročná a že tedy musíme být trpěliví.

5. CO JSME ŠTRAMBERKU ZPŮSOBILI ANEB RÁNY, JIZVY I NEMOCI

5. 1. Rány způsobené krajině

Jedním z hlavních prvků paměťové struktury krajiny je podle Václava Cílka reliéf. Ve své knize Krajiny vnitřní a vnější píše: „Základní paměť krajiny je dána jejím reliéfem, který určuje zejména směr vodních toků a hydrogeologický režim oblasti. Dojde-li ke změně reliéfu, jako např. při těžbě uhlí, je paměť krajiny nenávratně ztracena.“ (CÍLEK, 2010 str. 43)

I krajina, která Štramberk obklopuje, má svůj neopakovatelný ráz právě díky členitému reliéfu. Geomorfologie místa vymezuje městu jasný prostor a město se jí přirozeně přizpůsobuje. Z jedné strany (severovýchod) je to Bílá Hora, která je dělícím prvkem mezi Štramberkem a Kopřivnicí, z druhé strany je to pak již zmiňovaný Kotouč, který má pro město nejen historický, ale i duchovní význam. Třetím prvkem v krajině je Zámecký vrch, na kterém se tyčí symbol města – Trúba s pozůstatky hradu Štramberk, dříve Strallenberg („Zářící hora“). Všechny výše zmiňované prvky jsou přirozené. Ve Štramberku však můžeme vidět i jiné krajinné prvky, na jejichž vzniku mají svůj podíl lidé. Nemám teď na mysli drobné prvky v krajině, jako jsou boží muka, kapličky, kříž u cesty, ale myslím tím násilný zásah, kterým byla zdejší krajina uštědřena více či méně bolestná rána.

Pomalu se dostávám k prvnímu zastavení po ranách způsobených Štramberku, jehož množinou je krajina a podmnožinou vápencový lom. Ačkoli se nejedná o těžbu

Obrázek č. 16 – množina krajina – rány a symboly krajiny

uhlí, ale vápence, je paměť krajiny stejně tak nenávratně ztracena. Na východní straně vznikly dva menší lomy, jejichž těžba byla ukončena ve 20. letech minulého století, na západní straně pak vznikl, a stále funguje lom Kotouč, na jehož těžbu jsou využívány mechanické stroje. Tím lom získává svou velikost a ztrácí kouzlo, které oba menší lomy nepochybně mají. (obr. č. 16)

5. 1. 1. Malé vápencové lomy

Menší lomy - Horní a Dolní Kamenárka, jsou pouze malou jizvou v krajině. Lom Dolní Kamenárka byl dříve využíván jako skládka komunálního odpadu. Později byl povrch skládky překryt škvárou a vzniklo tak fotbalové hřiště. V roce 1993 se o místo začal zajímat biolog Petr Pavlík a přišel se záměrem vybudovat zde botanickou zahradu. Lokalita byla chráněným ložiskovým územím pro budoucí těžbu vápence a již dříve bylo vydáno rozhodnutí o rozšíření těžby velkolomu Kotouč na toto území. Bylo tedy potřeba administrativně zařídit odpis ložiska. Poté bylo možno začít s rekultivací.

Čin, který Petr Pavlík dokázal, považuji za významný krok a chápu jej jako záchranu, či spásu pro ohrožené druhy rostlin, které byly těžbou odsouzeny k zahynutí. Ukazuje nám jednu z možných cest, jak se postavit k ranám v krajině.

„Krajina je jako neuronová síť, ve které se vynořují a zapadají jednotlivé body, vztahy mezi body někdy mizí, ale jindy jen dlouze spí a neví se, zda je někdy něco, či někdo probudí.“ (CÍLEK, 2010 str. 17)

5. 2. Rány způsobené městu

Množinou dalších ran zasazených Štramberku je město. Město je tvořeno hradem, náměstím a cestou. Hierarchii důležitosti jednotlivých míst nelze vytvořit, protože ani jedno by nebylo bez těch dalších. Lze však říci, že „každé živé město“ má nějaké srdce, kolem něhož se rozrůstalo: může to být křižovatka pozemních cest (včetně železnic a leteckých tras), přístav, zdroje léčivých vod nebo jiného podzemního bohatství, poustevnická kaple přerostší do poutního kláštera, sídlo panovníkovo, vojenská pevnost nebo univerzita.“ (BLAŽEK, 1998 str. 171)

Srdcem Štramberku je Trúba s pozůstatky hradu. První písemná zpráva z roku 1359 dokládá, že štramberský hrad byl v té době majetkem zeměpanským. Moravský markrabě Jan Jindřich – bratr Karla IV. v zakladací listině nařizuje město od základů vystavět, nazvat podle hradu, pod nímž bylo lokováno a opevnit. Pravděpodobný zánik hradu je datován na období husitské revoluce, roku 1422. Hrad chátral až do počátku 20. Století, kdy se o jeho rekonstrukci zasloužil především Dr. Adolf Hrstka.

Obrázek č. 17 – množina město, vytipování problémů a ran

Tato rekonstrukce přinesla zastřešení Trúby a její adaptaci na rozhlednu, vystavění Jaroňkovy útulny i Rašínovy chaty, která byla po druhé světové válce přejmenována na chatu Dr. Hrstky. Postupem času se objevují různé přístavky s funkcí kiosků či prodeje suvenýrů a vzniká tak skrumáž nesourodých objektů, které neberou ohled na historickou stopu, ani na ducha místa. To je důvodem, proč považuji tyto přístavby za rány způsobené hradu, byť byly vystavěny s dobrým úmyslem i velkým nadšením.

Obdélníkové náměstí je tvořeno domy v barokním slohu. Dominuje mu kostel Sv. Jana Nepomuckého. Lze pozorovat, že město si dobře uvědomuje důležitost centra, veškeré čelní fasády jsou opraveny, při pohledu z rozhledny Trúby však vidíme zadní strany domů, které rekonstrukcí v některých případech neprošly. Nevidím na tom nic zlého, je to snaha vyvolat pocit nostalgie za pomoci dostupných prostředků. Podle historických fotografií na náměstí bývaly také dvě aleje stromů, kostel neměl vysokou věž, z mapových otisků lze vyčíst, že uprostřed náměstí stával pivovar a ulice za kostelem byla konzistentním prostorem. Právě narušení konzistence této ulice, které vzniklo převážně nedodržením původní historické půdorysné stopy, měřítka jednotlivých objektů překročila svým objemem i několik parcel a mezi jednotlivé domy byly vloženy zahrady..., považuji za velkou ránu.

Před vstupem na náměstí od cesty je malý prostor, který by mohl vyzývat svým umístěním i měřítkem k vytvoření zajímavého vstupu do města. Ranou v tomto místě je dům stojící přímo u silnice, jehož objem je složený z několika původních domů, čemuž odpovídá i nejednotné pojetí fasád.

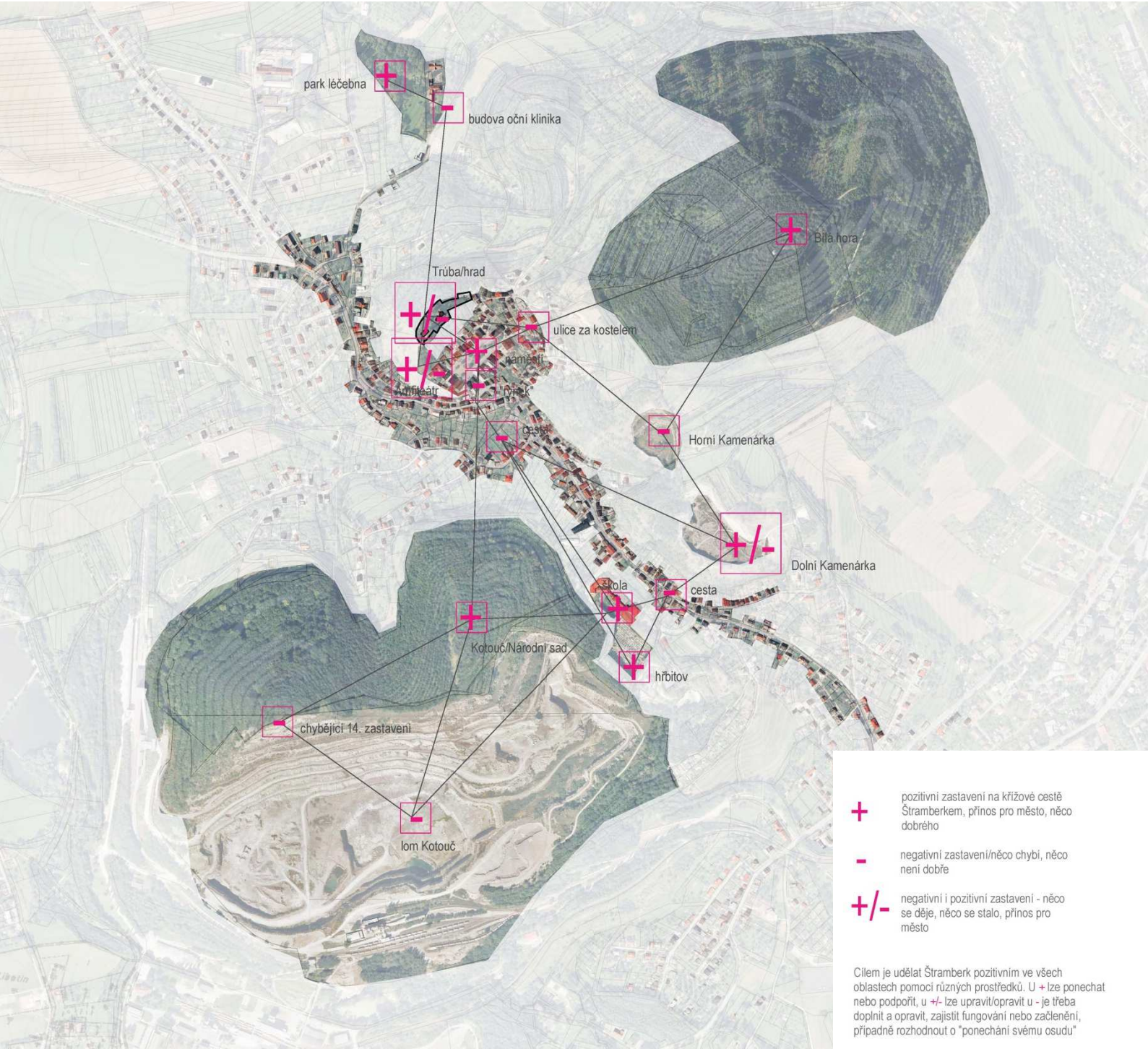
Cesta, která do současné doby přesně kopíruje původní cestu, byla dříve bulvárem, po kterém se přirozeně procházeli lidé. Dnes je již vyasfaltovaná a slouží především automobilům. Pro její malou šířku pak už nezbyvá mnoho prostoru pro pohyb chodců, v některých místech chybí chodníky úplně, v jiných se objeví a pak náhle zmizí. Vyřešení dopravní situace a umožnění znovuvytvoření města pro lidi, považuji za vyléčení další z ran. (obr. č. 17)

5. 3. Rány, které bolí méně

Jsou ve Štramberku i místa, která jsou raněna méně nebo ta, která nejsou ranami, ale jen nedokončenými zákroky nebo nepovedenými pokusy o změnu.

V severozápadní části Štramberku, která se nachází dále od města, bývaly dříve slavné lázně – již zmiňované štramberské kúpele, které utrpěly neléčenou ránu tím, že dodnes chátrají.

Jihozápadně od hradu se nachází věž – zvonice, pod kterou byl vystavěn amfiteátr. Tento nápad považuji za zdařilý a ráda bych dále podpořila divadlo i štramberský folklór, tradice, divadelní spolky, zkrátka veškerou folklórní hodnotu.

Obrázek č. 118 – síť ran a pozitivních záležitostí, prolnutím vznikne rovnováha

6. JAK VYROVNAT MISKY VAH?

„Města představují systémovou úroveň, která zůstává nepochopitelná, pokud nepřipustíme, že v ní nejméně takovou roli jako „užité funkce“ hrají symboly. Probíhá v nich trvalý zápas obou pólů o moc. Pojímat město jen jako hmotné stavby a nikoli jako energomateriální toky, sociální procesy a komunikaci, znamená zahodit od něj klíč.“ (BLAŽEK, 1998 str. 171)

Již jsem zmínila hlavní symboly města. Trúba, Kotouč, folklór a tradice, zaniklé lázně a oční léčebna, neopakovatelný terén, drobná architektura či jedinečná flóra i fauna, která se vyskytuje v blízkosti vápencových lomů. Jednou z možností, jak léčit rány, které jsme Štramberku způsobili, je využití právě těchto symbolů k posílení vnitřní identity místa, k nenásilnému vyléčení ran a k podpoření především takových funkcí, které jsou v místě obvyklé a neinvazivní.

Jestliže mám v místě takové hodnoty, které mohu do rány vložit, aniž bych přicházela s násilným exogenním řešením, pak je téměř jisté, že použiji-li tyto hodnoty k léčbě jednotlivých ran kontextuálním přístupem, vyrovnám tím škody, které byly městu učiněny. Použiji jen to, co je městu blízké a dobře známo. Vyvážím tak znehodnocení dílčích částí města pro město významným nebo typickým elementem či funkcí a mohu tak dosáhnout rovnováhy na miskách vah. (obr. č. 18)

7. LÉČBA A JEJÍ MOŽNOSTI

Z lékařského hlediska máme několik možností uzdravování jedince. Od samoléčby, přes konzervativní léčbu formou injekcí a pravidelného podávání léků až po invazivní zásahy do integrity pacienta formou chirurgických výkonů a transplantací. Někdy také nelze nemoc vyléčit vůbec! Jak se k danému pacientovi a jeho nemoci bude přistupovat, záleží na rozsahu onemocnění, povaze choroby, jejím rozšíření a druhu.

Pokud bych převedla jednotlivé možnosti léčby a přístupy k ní do světa architektury a urbanismu, je nesmyslnou možností léčby daného místa dlouhodobé „podávání léků“, což jsou v našem případě různé podpůrné prostředky sloužící k nápravě místa/objektu. A to proto, že se nejedná o trvalé řešení. V takových případech, kdy nelze místo/objekt „vyléčit“ volíme jeho zánik a náhradu za objekt jiný, lékařskou terminologií bychom mohli říci – transplantujeme. I všechny další možnosti a přístupy k léčbě lze metaforicky převést i do jazyka architektury.

7. 1. Proč léčit město pomocí symbolů a tradic města?

Důvodem je nepochybně důležitost těchto tradic a symbolů, která umožňuje obyvatelům být na své město hrdý, vytváří pospolitost lidí a umožňuje jim být jedineční. Vytváří vazbu mezi jedincem a společností. Bohuslav Blažek píše:

„Městský svět se dělí na scénu a zákulisí, na aktéry a diváky, na autory a herce odříkávající napsané role. Nerozdílná účast všech na společném rituálu propuká jen ve chvílích svátků, kdy za karnevalu padají tyto dělby rolí a s nimi spojené bariéry zákazů, příkazů, krojů a nářečí.“ (BLAŽEK, 1998 str. 169)

8. PODOBA SVĚTSKÉ KŘÍŽOVÉ CESTY – OSOBNÍ INTERPRETACE

8. 1. Výklad poselství klasické křížové cesty

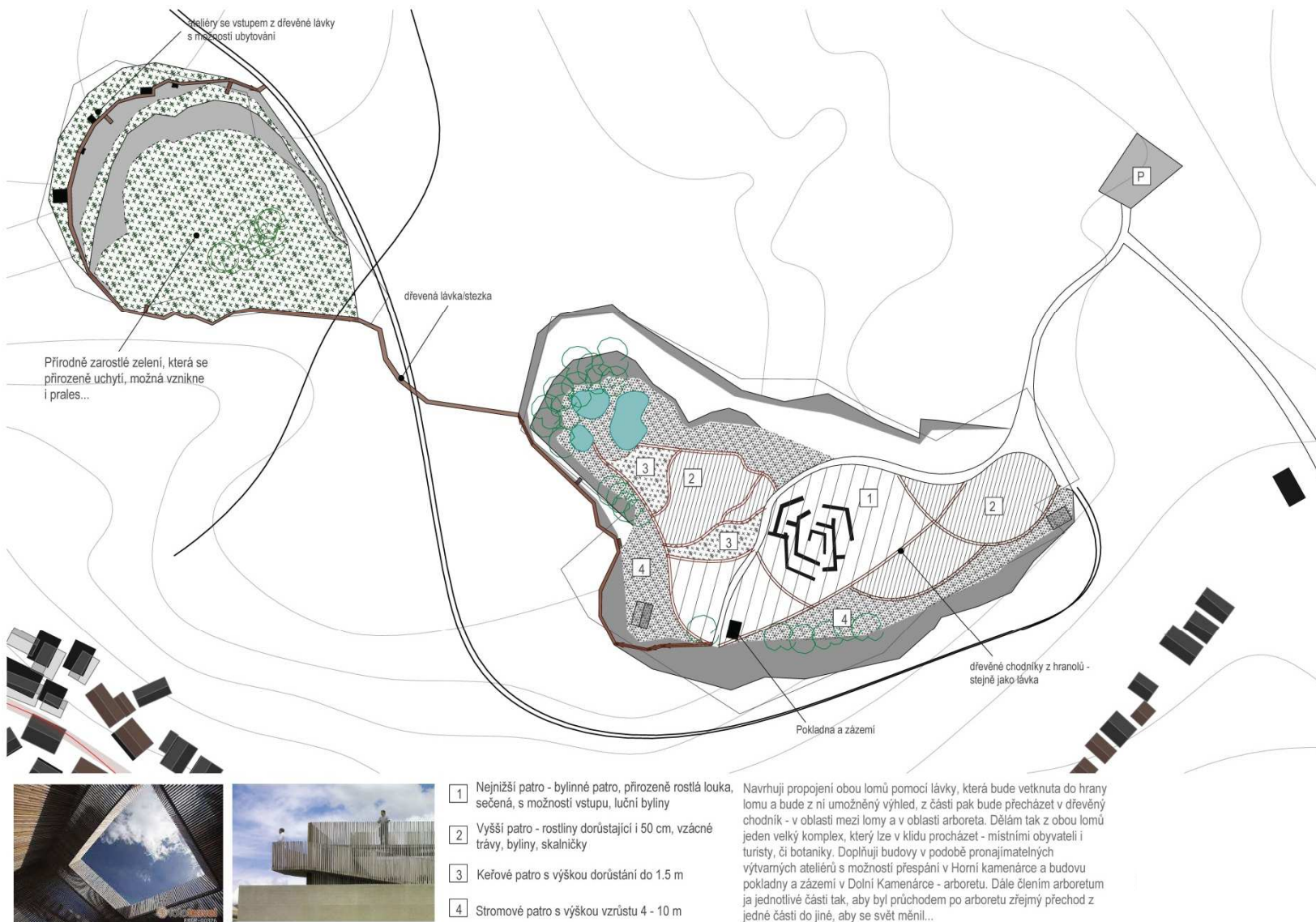
Myšlenka metaforického převedení významu klasické křížové cesty na křížovou cestu po Štramberku souvisí právě s tím, co nám Ježíšova křížová cesta nabízí za poselství. Ale jaké je dnes všeobecně přijímané poselství Křížové cesty? Beatrice Landovská na svém internetovém blogu píše:

„Panuje rozšířený názor na výklad tohoto cyklu, že se jedná o vyjádření respektu k utrpení vyvolené bytosti, která obětovala svou pozemskou existenci, aby vykoupila a spasila lidstvo. Způsob, jak je křesťan veden k tomu, aby vnímal jednotlivá zastavení Křížové cesty, ho vede k opakovanému prožívání martýria s člověkem, který byl nespravedlivě odsouzen a v bolestech a utrpení, opuštěn od všech, je veden na popravu. Mám za to, že Křížová cesta v sobě skrývá jiné poselství. Při křesťanské liturgii je zarážející, jak málo se od sebe významově odlišují jednotlivá zastavení, jak je v podstatě skoro jedno, u kterého výjevu člověk zrovna stojí. Přitom ale první, druhé, jedenácté i čtrnácté zastavení (Odsouzení, Přijetí Kříže, Přibití ke Kříži a Pohřeb) v sobě mají náboj časovosti – příběhu. To mě nutně vede k tomu, abych promýšlela Křížovou cestu jako gradující sdělení. Jako Příběh. A tím pádem mytologický návod. Podle mého mínění je křesťanská Křížová cesta návod na uvědomělou duchovní cestu.“

8. 2. Převedení smyslu klasické křížové cesty na cestu světskou

Pokusím se převést nábožensky pojatou křížovou cestu na křížovou cestu světskou. Jde o můj osobní názor a vlastní interpretaci. Jestliže je křesťanská křížová cesta návod na uvědomělou duchovní cestu, jaké činy mohou vyjadřovat jednotlivé fáze cesty k „duchu“ nebo k vyššímu cíli, pokud pomineme náboženský význam?

Než se vydáme na takovou složitou cestu, musíme začít od toho nejjednoduššího, zároveň však nejdůležitějšího. Musíme začít **odpočinkem**. Odpočinek je prvním krokem na mé cestě ke znovuzrození (člověka, Štramberku...). Začneme-li odpočinkem, máme čas nabrat síly a promyslet si další kroky, uvědomit si, co je naším cílem, kam budeme dále směřovat a jak si k cíli můžeme nejlépe pomoci. Poté se teprve můžeme vydat na dlouhou a náročnou cestu. Dalším krokem je **relaxace**. Pomalu se rozhlížíme a rozmyšlíme, hýbeme se, ale zatím pouze lhostejně čekáme, co s námi pohyb udělá a kam nás myšlenky dovedou. Třetí krok jsem nazvala **rekreací**. Rekrece je čas, který lidé věnují aktivnímu nebo pasivnímu odpočinku, při němž regenerují svoje

Obrázek č. 20 – návrh vytvoření spojovací lávky a rozdělení arboreta na jednotlivé oblasti

Obrázek č. 21 – rozbor stávajícího stavu hradu na Zámeckém vrchu

10. 1. 2. Lom Kotouč

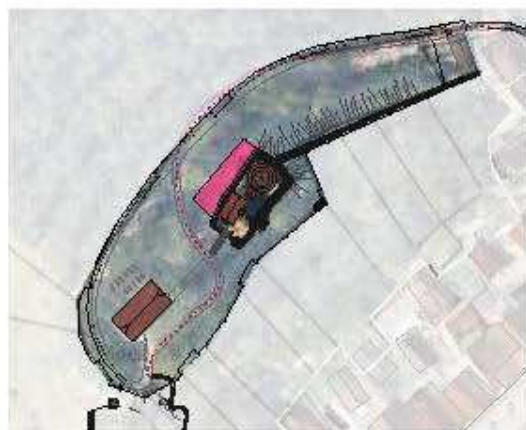
Je největší ránou ve Štramberku. Svoji rozlohou umožňuje vložit všechna zastavení světské křížové cesty. Po odtěžení vápence dno lomu zaplaví voda. V návaznosti na vodní hladinu a na zeleň, která se přirozeně dostává zpět na odtěžené místo a dále na tradici štramberských koupelí, navrhuji na dně lomu **lázně**. Více o nich uvádím v praktické části diplomové práce. Jednotlivé terasy lomu, které vznikly postupným odtěžováním, jsou zastaveními, jejichž cílem je vrchol lomu – Kotouče, na kterém je navržené XIV. zastavení. Každá jedna terasa je jedním zastavením na cestě ke znovuzrození a obdobný princip, jako je užitý u budovy lázní lze použít i v dalších místech lomu s dodáním jiné funkce. Ateliér pro sochaře tak může být kreací, galerie soch pak kognicí, půjčovna horolezeckých a sportovních potřeb relaxací, chaty určené k přespání pak odpočinkem a relaxací. Vrcholem a tedy katarzí jsou pak meditovny a samo XIV. zastavení.

10. 2. Množina město

10. 2. 1. Hrad

Poté, co hrad dlouhou dobu chátral, ujal se jeho rekonstrukce Dr. Adolf Hrška v čele Klubu turistů. Tak roku 1903 vznikla Jaroňkova útulna a roku 1925 pak Hrškova chata. Obě budovy v současnosti trpí přístavky v podobě bufetů a prodejních stánků se suvenýry. V prvním kroku je třeba hrad od těchto přístavků vyčistit. Budovy, které na obrázku nemají vínovou barvu, je možné vybourat. Dalším krokem bude ustálení – hrad funguje, turisté ho navštěvují a místní na něm pořádají tábory pro děti nebo různé slavnosti. V Hrškově chatě se nachází hospoda s restaurací a v Jaronkově útulně prodejna vstupenek a expozice tradičních řemesel", jedná se však spíše o prodejnu řemeslných výrobků. Navrhují do Jaroňkovy útulny vložit prostor pro svatební obřady, vytvořit slavnostní síň a zrekonstruovat útulnu do úplné původní podoby. Hrškovu chatu ponechat, jako odkaz na Dr. Hrška, který se zasloužil o vytvoření rozhledny na Trubě. Vytvořit místo pro stálou i měnnou expozici řemesel s možností zakoupení děl, zázemí pro konání sympozia uměleckých kovářů a zázemím pro konání jarmarků se zbožím všeho druhu – od uměleckých děl, přes řemeslné výrobky až například po potraviny (štramberské uši) a jiné pochutiny. Celý Zámecký vrch by se tak stal prostorem pro relaxaci, rekreaci i kreaci a kognici.

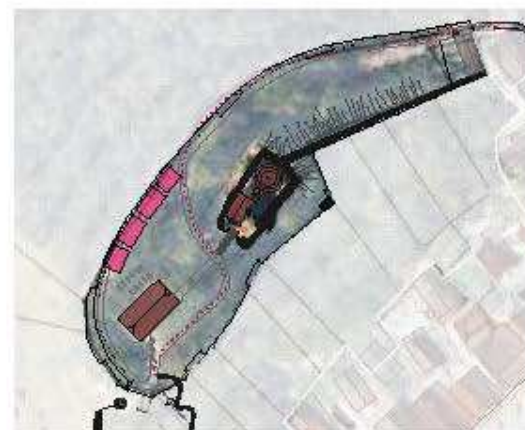
(obr. č. 21, 22)

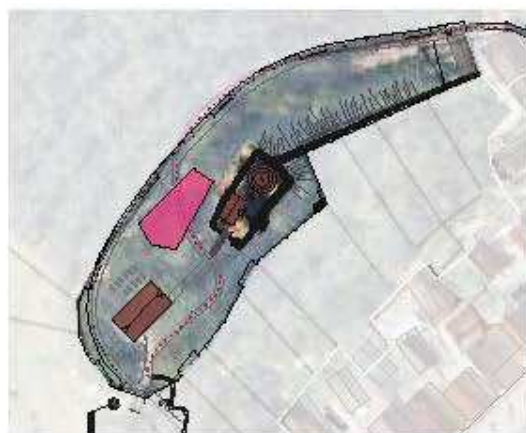
Vytvoření jednoho bloku přímo u hradu s odkazem na Jana Jindřicha, který když nechával založit Štramberk, říkal: Založte město pod hradem Strahlenberg, jehož domy se budou hradu dotýkati.

Vytvořit několik solitérů ve vstupní části u brány, něco se odehrává jinde, inspirace jarmarky, které se konaly před hradem.

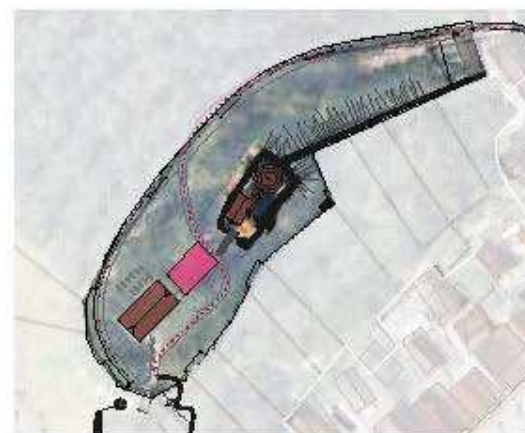
Opsat tvar bývalých hradeb a vytvořit hradbu novodobou.

Použít půdorys hradu a konkurovat mu.

Vytvořit blok ve vstupní části.

Doplnit řadu.

Obrázek č. 22 – varianty umístění galerie řemesel do prostoru hradu

Obrázek č. 23 – amfiteátr – vlevo stávající stav, vpravo navrhovaný stav

10. 2. 2. Amfiteátr

Stávající stav - na kamenné schůdky se zatravněnou plochou se pro divadelní představení pokládají dřevěné lavičky jako hlediště, amfiteátr není krytý, navrhuji vytvořit zázemí pro herce i pro trénink folkloristů, vytvoření zázemí pro diváky a navrhnout posuvnou střechu, která by sloužila v případě nepříznivého počasí. Také navrhuji zvětšit kapacitu amfiteátru, aby se zde mohly konat pravidelné divadelní festivaly amatérských divadel. Spojení tří funkcí – rekreace, kultura i kognice. (obr. č. 23)

10. 2. 3. Oční klinika (Štramberské lázně)

Roku 1855 postavil Jan Bajer „Štramberské lázně“ s vinným sklepem, pivním sklepem a restaurací, lázně se těšily velkému ohlasu, nejvíce v letech 1884 - 1890, kdy je navštěvovali nejen lidé z Kopřivnice a Příboru, ale i z více vzdálených částí republiky. Po Janu Bajerovi lázně vlastnil František Kretschmer, který lázně ještě o něco více rozšířil - přidal vany a procedury.

Po smrti druhého majitele získali lázně Němci, kteří zde zřizují německé rekreační středisko i přes veškerou nevoli města, které chtělo lázně odkoupit, ale nemělo dostatek finančních prostředků. Během druhé světové války je v německém středisku zřízen výcvikový tábor Hitlerjugend. Po válce konečně vlastní objekt i s přílehlými pozemky město. Roku 1952 vzniká v bývalých lázních ortoptická léčebna, která léčí až 220 000 dětí ambulantně a cca 12 000 dětí jako hospitalizované. Klinika funguje s naplněnými kapacitami cca 20 let, poté je hospitalizace ukončena a přechází se jen na ambulantní léčbu spojenou s rehabilitačními činnostmi. Roku 1999 město Štramberk prodává budovu i s pozemky do soukromého vlastnictví firmy Therm s.r.o. Město plánuje ve spolupráci s firmou Therm vybudování lékařského, rehabilitačního, rekreačního zařízení s péčí o seniory a službami pro veřejnost, součástí by mělo být i ubytování.

V návaznosti na věhlas, kterým toto místo oplývalo v různých etapách svojí existence, navrhuji oživení ducha místa pomocí symbolických vstupů, návratů a nových prvků. Navrhuji návrat rehabilitačního centra a oční léčebny, například i na bázi menšího zařízení, domáckého typu. Budova v severozápadní části není razantně změněna přestavbou z 60. let. Zůstává tedy alespoň trochu zachovaný původní vzhled. Budova druhá je však postižena rekonstrukcí v režii bývalého režimu. Navrhuji využít první budovu k ubytování a druhou zrekonstruovat na rehabilitační centrum a oční kliniku s možností ambulantního ošetření i hospitalizace. Nejen pacienti pak mohou využívat tzv. Priessnitzův chodník, což je procházka parkem s několika zastaveními u "koryt", ve kterých je prvek v podobě různorodých proudů vody spojený s různě strukturovaným dnem koryta, od velkých oblých valounů po drobné pichlavé kamínky. Při procházce po chodníku tak dochází k prokrvení a masáži končetin. Jde o funkci odpočinku a relaxace. (obr. č. 24, 25)

10. 2. 4. Ulice Kopec za kostelem na náměstí

Z povinných císařských otisků lze vidět, že ulice Kopec byla dříve více konzistentní. V průběhu času však došlo k tomu, že některé soudobé rodinné domy zabírají parcelu původně dvou stavení nebo tří, pokud mají i zahradu. Jde o ulici, která navazuje na historickou část Štramberku, pokud jdeme směrem k hradu. Protože si nepřejí, aby se Štramberk dále rozpínal do různých směrů, navrhuji tuto ulici co nejvíce zahustit, jak jen to bude možné. Vytvořit zde prostory pro bydlení - byty a apartmány pro turisty, které tímto způsobem integruji s místními obyvateli a kromě vlastníků velkých hotelů z toho budou profitovat i oni.

Obrázek č. 24 – stávající stav oční léčebny

Obrázek č. 25 – návrh Priessnitzova chodníku a úpravy objektů v areálu bývalé léčebny

Obrázek č. 26 – rozbor ulice Kopec za kostelem, povinné císařské otisky

Obrázek č. 27 – návrh doplnění nových rodinných domů s apartmány, vyplnění proluk a zachování konzistence

11. NÁVRH LÁZNÍ V POSTINDUSTRIÁLNÍM PROSTORU LOMU KOTOUČ

Předmětem praktické části diplomové práce je návrh lázní na dně vytěženého lomu Kotouč. Návrh vyplývá z myšlenky odpočívat a relaxovat pod dalšími patry lomu tyčícími se nad budovou. Jejich metafyzický význam byl popsán výše. Návaznost na tradici lázeňství ve městě je zřejmá, změna lokace lázní je návazností na vodní hladinu v lomu a na zajímavé a klidné prostředí, které lom nabízí. Celá filozofie návrhu dodržuje zásady způsobu léčby ran. Symbolicky navazuje na tradici lázeňství a splňuje i endogenní potřebu ve smyslu návaznosti na potřeby základní školy v ulici Zauličí, kdy při plnění výchovně vzdělávacích cílů, škola může využívat lázeňský bazén. Zřejmá je i souvislost s užitými materiály, ze kterých je budova navržena a také návaznost na potřebu měkkého turismu, který je z velké části hlavním zdrojem příjmů pro město. Budova je podrobněji popsána v praktické části diplomové práce.

12. ZÁVĚR

Při návrhu bylo nesmírně důležité uvědomit si potřeby malebného města, jakým Štramberk je. Aby nebyl zničen charakter města, nemohly být zásahy příliš invazivní. Jde tedy o nápravu chyb pomocí podpory tradice a kultury místa se zachováním jeho identity a jedinečného prostředí. Postindustriální prostředí lomu, které se stává dalším zajímavým místem ve Štramberku, je pomocí principu užití aplikace stejných léčebných postupů jako v případě jiných ran, připojeno ke „starému“ Štramberku, který je tímto obohacen o další zastavení na cestě Štramberkem s významem odpočinku a relaxace. Užitím stejných principů lze zapojit celý lom a dosáhnout tak znovuzrození dotčeného místa.

„Lomy při správné morfologické péči nemusí být jizvami v krajině, ale mohou pařit mezi její nejhodnotnější části.“ (CÍLEK, 2010 str. 90)

I Kotouč má tedy naději nebýt pro Štramberk hrobem, ale ukázkou, že i tam, kde bylo ublíženo, lze chyby napravit a navrátit místu smysl a vyhlídku na „život věčný“.

SEZNAM ZDROJŮ:

Citovaná literatura

BLAŽEK, Bohuslav. 1998. *venkov města média*. Praha : SOCIOLOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ (SLON), 1998. ISBN 80-85850-59-1.

CÍLEK, Václav. 2010. *Krajiny vnitřní a vnější, Texty o paměti krajiny, smysluplném bobrovi, areálu jablkového štrúdlu a také o tom, proč lezeme na rozhlednu*. Vimperk : Dokořán, 2010. ISBN 80-7363-042-7.

Použitá literatura

BLAŽEK, Bohuslav. 1998. *venkov města média*. Praha : SOCIOLOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ (SLON), 1998. ISBN 80-85850-59-1.

—. **2004.** *VENKOVY ANAMNÉZA, DIAGNÓZA TERAPIE*. Šlapanice : Vydavatelství ERA, 2004. ISBN 80-86517-90-X.

CÍLEK, Václav. 2010. *Krajiny vnitřní a vnější, Texty o paměti krajiny, smysluplném bobrovi, areálu jablkového štrúdlu a také o tom, proč lezeme na rozhlednu*. Vimperk : Dokořán, 2010. ISBN 80-7363-042-7.

LIESSMANN, Konrad Paul. 2008. *Teorie nevzdělanosti: omyly společnosti vědění*. Praha : Academia, 2008. ISBN 978-80-200-1677-5.

NEUFERT, Ernst. 1995. *Navrhování staveb: [anamnéza, diagnóza, terapie]*. Praha : Consult invest, 1995. ISBN 80-901-4864-6.

Normy a vyhlášky

Zákon č. 183/2006 Sb. O územním plánování a stavebním řádu

ČSN 73 3050 Zemní práce

ČSN 73 0540 Tepelná ochrana budov

ČSN P 73 0600 Hydroizolace staveb – Základní ustanovení

ČSN 73 1901 Navrhování střech – Základní ustanovení

ČSN 01 342 Výkresy pozemních staveb - Kreslení výkresů stavební části

ČSN 01 3420 Výkresy pozemních staveb

ČSN 73 0532 Akustika - Ochrana proti hluku v budovách a posuzování akustických vlastností stavebních výrobků

Vyhláška č. 499/2006 Sb. o dokumentaci staveb.

Vyhláška č. 268/2009 Sb. o obecných požadavcích na výstavbu.

Vyhláška č. 398/2009 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečujících užívání staveb osobami s omezenou schopností pohybu a orientace.

Vyhláška č. 309/2006 Sb., v platném znění, o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci.
Vyhláška č. 185/2001 Sb. o odpadech ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 502/2006 Sb. - O obecných technických požadavcích na výstavbu

Internetové zdroje

www.mapy.cz
www.geoportal.gov.cz
www.maps.google.com
www.archiweb.cz
www.earch.cz
[www. tzb-info.cz](http://www.tzb-info.cz)
www.krizovacesta.nebesa.cz
www.stramberk.cz
www.wikipedie.org
www.google.com
www.lasska-brana.cz
www.mistopisy.cz